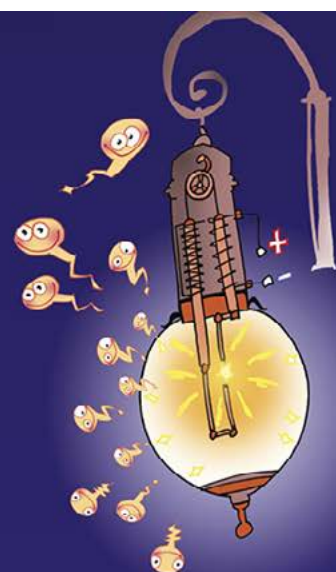

Petr Mrázek

Príbeh elektriny

AKO JANKO ZISTIL,
PREČO SVIETI ŽIAROVKA

Príbeh elektriny

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.edika.sk
www.albatrosmedia.sk

Petr Mrázek
Príbeh elektriny – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2017

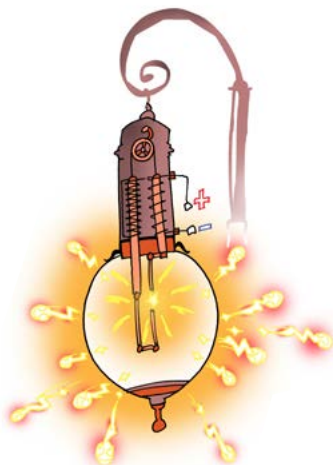
Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

Petr Mrázek

Príbeh elektriny

AKO JANKO ZISTIL,
PREČO SVIETI ŽIAROVKA

EDIKA

Obsah

Prečo nesvieti svetlo v špajze?	5
Čo sa preháňa v náhone?	8
Kde sa stratilo mlynské koleso?	11
Tu vzniká elektrina	13
Čo je to tá elektrina?	15
Ako sa nestratiť medzi gombíkmi, svetlami a pákami?	17
Pozor! Životu nebezpečné!	18
Transformátor nie je terminátor	19
Prečo tie drôty nenatiahnu poriadne?	21
Čo je posed pre vtáky?	23
Šarkan v nebezpečenstve	25
Kolko je tam vlastne drôtov?	28
Iskriace vedenie	30
Energetici zasahujú	31
Poistky, ističe, chrániče	34
Elektromer	36
Pokazená kosačka	38
Rozvod elektriny v dome	40
Zásuvky nie sú na hranie	42
Krátke spojenie	44
Sny malého elektrikára	46

Prečo nesvieti svetlo v špajze?

Janko zamával z okna odchádzajú-
cemu oteckovi, ktorý ho priviezol
k babičke a dedkovi na prázdniny,
a hneď sa ponáhlal do kuchyne za
babičkou. Niečo tam totiž náram-
ne voňalo. Žeby palacinky s ríbez-
ľovým džemom? Janko sa vždy
olizuje až za ušami, keď ich je, ale
mamička ich robí iba občas. Zato
babička, tá nikdy svojho obľúbe-
ného maškrtníka nesklame.

„Janko, môžeš si na palacinky pri-
niesť aj marhuľový džem, ak máš chuť,“
usmievala sa babička na vnúčika.

Kto by nemal? Janko hneď vyštartoval smerom k špajze, ale ejha – stlačil vypínač, niečo vo vnútri miestnosti potichu luplo, ale kde nič tu nič – svetlo sa nerozsvietilo.

Babička sa usmiala na rozpačitého vnúčika, ktorý sa pozeral trochu pre-
vinilo a ospravedlňoval sa, že za to nemôže, a zavolala na dedka:

„Dedko, v špajze nesvieti svetlo. Môžeš sa na to pozrieť?“

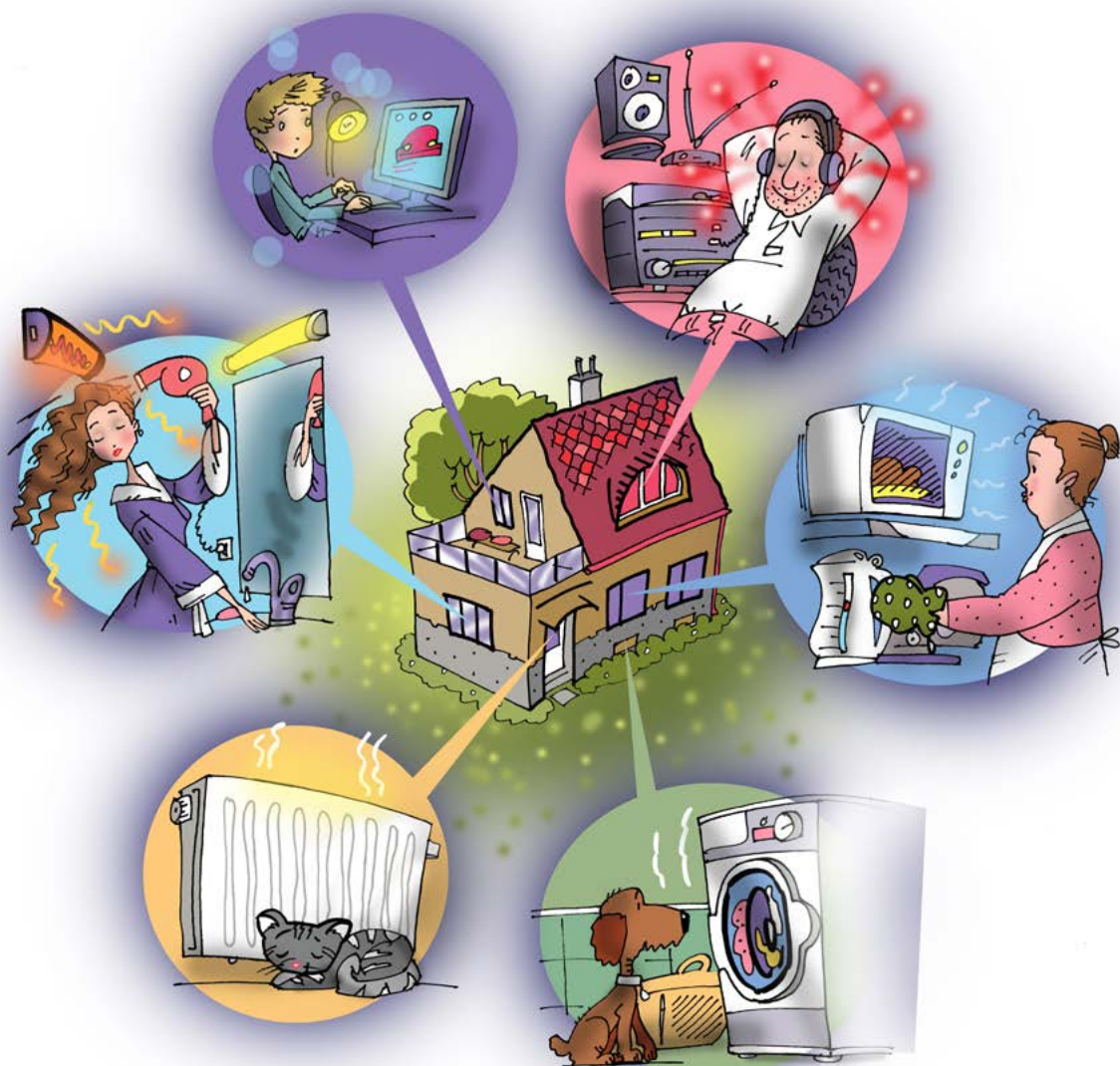
Dedko si vzal kufrík s náradím a išiel do špajze. Janko zbystril. Dedko
a kufrík s náradím? To sa teda bude diať určite niečo zaujímavé.

Dedko išiel najprv na chodbu, niečím tam cvakol, potom sa vrátil do
špajze a začal z kufríka vyťahovať rôzne veci. A potom – tu niečo povolil,
tam to dotiahol, toto vymenil, tuto to zložil – a potom šiel znovu na chodbu,
niečím tam cvakol a svetlo sa rozsvietilo.

„Dedko! Ono ťa to poslúcha!“ obdivoval dedka Janko.

Dedko sa usmial: „Kdeže, Janko, to ja musím poslúchať a robiť všetko tak,
ako sa má. Aby si mohol pracovať s ‚elektrinou‘, musíš sa veľa naučiť a byť
opatrný. Inak by mohlo byť zle.“

Janko sa zamyslel: „Nie je to s tou elektrinou ako s ohňom? Vieš, ako sa hovorí – dobrý sluha, ale zlý pán...“

„Áno, tak trochu je...“

„Dedko, a odkiaľ sa tá elektrina vlastne berie? A prečo sa s ňou musí tak opatrne zaobchádzať?“

Dedko sa poškriabal na hlave a potom povedal: „Pokiaľ ťa to, Janko, naozaj zaujíma, tak si urobíme taký malý výlet, iba kúsok za dedinu.“

„Tak dobre!“ súhlasil s výletom nadšene Janko.

Palacinky sa babičke ako obvykle podarili, Janko si ich ale neužíval ako inokedy. Tešil sa na výlet s dedkom a stále myslel na elektrinu.

„Keď nejde elektrina, nesvieti svetlo a nemôžem sa pozerat' ani na televízor ani hrať hry na počítači. No, to aj tak nemôžem, pretože mi to stále zakazuje mamička,“ hovoril Janko.

Babička sa pridala: „Nemrazí chladnička ani mraznička a ja musím premýšľať, čo urobiť s jedlom, aby sa nepokazilo. Bez prúdu nemáme teplú vodu. V zime sú potom problémy s plynovým a elektrickým kúrením. Susedia majú elektrický sporák, tak nemôžu ani variť. Ani elektrické a mikrovlnné rúry bez elektriny nefungujú, ani mixéry, varné kanvice, pračky, žehličky...“

„Taktiež remeselníci, čo majú náradie na elektrický pohon, nemôžu pracovať – všetky vrtačky, brúsky, miešačky... Výpadok elektriny znamená problém všade – doma, v továrňach, v školách, v nemocniciach, v doprave... Dnes už si život bez elektriny nevieme vôbec predstaviť. Nie je to tak dávno, kedy bolo všetko inak.“

PRE ZVEDAVCOV

Pred mnohými tisíckami rokov sa ľudia ohrievali pri ohni. Na ohni taktiež piekli, varili a pomocou neho svietili.

Ešte naši prarodičia svietili sviečkami alebo petrolejovými lampami. Na varenie a kúrenie sa používali pece, rúry a kachle, v ktorých sa kúrilo drevom a uhlím. Ešte pred 80-timi rokmi sa v domácnosti elektrické prístroje objavovali len zriedka. Pred 60-timi rokmi boli málokde vidieť televízory, podobne to bolo s počítačmi približne pred 35-timi rokmi.

Čo sa preháňa v náhone?

Po olovranke už dedko a Janko išli po poľnej ceste okolo rieky a dedko rozprával: „Elektrinu musíme vyrobiť a potom nejako dopraviť do dediny k jednotlivým domom. Vyrába sa v elektrárňach a podľa spôsobu, akým sa vyrába, potom nazývame aj elektrárne. Tak napríklad v tepelnej elektrárni sa spaľuje uhlie. V jadrovej elektrárni dochádza k jadrovej reakcii a vo vodnej sa využíva spád vody. Potom sú ešte slnečné a veterné elektrárne, ktoré zas využívajú slnečný svit a silu vetra. Veterné, vodné a slnečné elektrárne sú pre prírodu šetrnejšie. My sa teraz pozrieme do jednej malej vodnej elektrárne. Pracuje v nej pán Iskra, to je môj známy, snáď nás tam na chvíľu pustí.“

